

Työttömistä maahanmuuttajista suuri osa on työkykyisiä ja työhaluisia

Maahanmuuttajat ovat keskimäärin nuoria ja työkykyisiä, mutta muuta väestöä useammin työttömiä. Selvitimme työkyvyn ja työssäkäynnin yhteyttä venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisessa väestössä koko väestöön verrattuna. Tutkimus pohjautui Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimukseen (Maamu, 2010–12) ja Terveys 2011 -aineistoon.

Suuri enemmistö työttömistä venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista maahanmuuttajista koki olevansa työkykyisiä ja työhaluisia. Korkea peruskoulutus ja pitkä Suomessa oloaika olivat yhteydessä hyvään työkykyyn ja työssäkäyntiin. Enemmistö ei-työllisistä venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista maahanmuuttajista haluaisi kokopäivätyöhön. Keskeisimpiä koettuja työllistymisen esteitä olivat työnantajien asenteet sekä maahanmuuttajien puutteet kielitaidossa, koulutuksessa ja työkokemuksessa. Työkykyisten ja -haluisten maahanmuuttajien suuri joukko tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden kohentaa työllisyysastetta ja huoltosuhdetta.

SHADIA RASK, ANU E CASTANEDA, TOMMI HÄRKÄNEN, PÄIVIKKI KOPONEN, BARBARA BERGBOM, MINNA TOIVANEN, RAIJA GOULD, SEPPO KOSKINEN

JOHDANTO

MAAHANMUUTTAJIEN TYÖKYKY

Työkyky on moniulotteinen käsite, joka kuvaa työn ja yksilön voimavarojen välistä tasapainoa (1). Hyvä työkyky voidaan määrittellä yksilön voimavarojen ja työn vaatimusten väliseksi yhteensopivuudeksi, johon vaikuttavat terveyden ja toimintakyvyn lisäksi muun muassa elintavat, ammatillinen osaaminen, asenteet ja motivaatio, työn vaatimukset, työolot ja -ympäristö sekä työyhteisön toiminta ja tuki (2).

Tässä artikkelissa tarkastelemme Suomessa asuvien venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien työkykyä ja työllisyyttä. Vuonna 2012 Suomen väestöstä 5,3 prosenttia oli ulkomailla syntyneitä henkilöitä (3), joista neljä viidesosaa oli työikäisiä (4). Maahanmuuttajien työllisyysasteen nostaminen on Suomen maahanmuuttostrategian keskeinen tavoite (5). Maahan-

muuttostrategiassa linjataan, että maahanmuuttoa koskevan tutkimustiedon tulisi nykyistä paremmin näkyä yleisessä keskustelussa ja viranomaistyössä.

Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa (Maamu) havaittiin, että somalialais- ja venäläistaustaiset miehet arvioivat työkykynsä yhtä hyväksi kuin miehet koko väestössä, kun taas venäläistaustaiset naiset sekä kurditaustaiset miehet ja naiset arvioivat työkykynsä koko väestöä heikommaksi (6). Koposen ym. (2013) työssäkäyntiin rajatussa tarkastelussa havaittiin samansuuntaiset väestöryhmien väliset erot kuin koko väestöä tarkasteltaessa (7). Työkyvyn vaihtelua pääasiallisen toiminnan mukaan ei toistaiseksi ole tutkittu näissä maahanmuuttajaryhmissä. Koko väestöstä tiedetään, että työttömät, eläkeläiset ja muut työelämän ulkopuolella olevat kokevat työkykynsä heikommaksi kuin työssäkäyvät (8).

MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISYYS JA TYÖLLISTYMISEN ESTEET

Työllistyminen on keskeisimpiä maahanmuuttajien kotoutumisen mittareita. Työikäisten maahanmuuttajien työllisyysaste on selvästi muuta väestöä matalampi (4). Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan (9) vuonna 2012 ulkomaan kansalaisista oli työttömiä 16 % eli yli kaksinkertainen osuus verrattuna Suomen kansalaisiin (7 %). Tiedetään, että työssäkävien osuus maahanmuuttajista pienenee iän myötä (4). Sen sijaan pitkän maassaoloajan on osoitettu olevan yhteydessä parempaan työmarkkina-asemaan (10).

Maahanmuuttajien työllistymisen esteet voidaan jakaa yleisesti kaikkia työnhakijoita koskeviin esteisiin sekä erityisesti maahanmuuttajia koskeviin työllistymisen esteisiin (11). Työllistymisvaikeudet koskevat kaikenikäisiä maahanmuuttajia (4), myös korkeasti koulutettuja (12).

TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämä tutkimus pohjautui Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimukseen (Maamu), jossa kartoitettiin venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia vuosina 2010–2012 (13). Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää:

1. Eroavatko työssäkävien, työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien työkykyarviot koko väestöstä?
2. Onko työvoimaan kuuluvien venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien työkyvyn ja työssäkävynnin tasapainossa eroa koko väestöön verrattuna?
3. Mitkä taustatekijät ovat yhteydessä kolmessa maahanmuuttajaryhmässä työkyvyn ja työssäkävynnin positiiviseen tasapainoon eli siihen, että maahanmuuttaja on työkykyinen ja työssä?
4. Kuinka halukkaita ei-työlliset tutkituissa maahanmuuttajaryhmissä ovat tekemään ansio-työtä?
5. Minkälaisia työllistymisen esteitä työkykyiset työttömät näissä kolmessa maahanmuuttajaryhmässä kokevat?

AINEISTO JA MENETELMÄT

KOHDERYHMÄ JA AINEISTONKERUUMENETELMÄ

Tämä poikkileikkaustutkimus perustui Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimukseen

(Maamu, 2010–12). Tutkimukseen valittiin kolme maahanmuuttajaryhmää kuudelta paikkakunnalta (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere tai Vaasa). Otokoko oli 1 000 18–64-vuotiasta henkilöä kussakin maahanmuuttajaryhmässä. Venäläistaustaisten otantakriteerit olivat syntymämaa Venäjä tai Neuvostoliitto ja äidinkieli venäjä tai suomi, somalialaistaustaisilla syntymämaa Somalia ja kurditaustaisilla syntymämaa Irak tai Iran ja äidinkieli kurdi. Lisäksi otantakriteerinä oli vähintään yhden vuoden asumisaika Suomessa (13).

Tutkimusaineisto koottiin haastattelujen ja terveystarkastusten avulla. Pitkästä haastattelusta kieltäytyneille tutkittaville tarjottiin keskeisimmät kysymykset sisältävä lyhythaastattelu. Tutkimusaineiston keräsivät venäläis-, somalialais- ja kurditaustaiset kenttätutkijat. Venäläistaustaisista tutkittavista 70 %, somalialaistaustaisista 51 % ja kurditaustaisista 63 % osallistui vähintään johonkin tutkimuksen osaan (pitkään tai lyhyeen haastatteluun ja/tai terveystarkastukseen).

Tutkimukseen valittiin kolme erilaista maahanmuuttajaryhmää. Venäläistaustainen väestö (arviolta 60 000 henkilöä) oli hankkeen suunnitteluvaiheessa suurin maahanmuuttajaryhmä Suomessa. Somalialaistaustainen väestö (arviolta 14 000 henkilöä) kuului neljän suurimman maahanmuuttajaryhmän joukkoon ja oli suurin pakolaistaustainen ja islaminuskoinen maahanmuuttajaryhmä Suomessa. Kurdinkielinen väestö (arviolta 9 000 henkilöä), joista enemmistö on irakilaisia ja iranilaisia, on viime vuosina ollut suurimpia Suomeen tulleita kiintiöpakolaisryhmiä.

Vertailuryhmänä käytettiin Maamu-tutkimuksen kuudella tutkimuspaikkakunnalla asuvia samanikäisiä Terveys 2011 -tutkimukseen kutsuttuja henkilöitä (n=2275), joista 64 % osallistui johonkin tutkimuksen osaan (14). Verrokkiaineisto edustaa tutkimuspaikkakuntien koko väestöä, joten siihen sisältyy yksittäisiä tutkittavia, jotka puhuvat äidinkielenään muuta kuin suomea ja ruotsia. Tässä tutkimuksessa raportoimme kaikki tulokset sukupuolittain. Maamu- ja Terveys 2011 -aineistoihin kuuluvia tutkittavia, jotka olivat vastanneet joko pääasiallista toimintaa tai työkykyä koskevaan kysymykseen, oli yhteensä 3174.

MITTARIT

1. Työkyky ja pääasiallinen toiminta

Omaa arviota työkyvystä tiedusteltiin pitkässä ja lyhyessä haastattelussa riippumatta siitä, oliko tutkittava töissä vai ei. Vastausvaihtoehtoja oli kolme: 1) täysin työkykyinen, 2) osittain työkyvyttömyyden tai 3) täysin työkyvyttömyyden. Kyseistä mittaria on käytetty sekä Mini-Suomi- että Terveys 2000-tutkimuksissa (15–16). Vertasimme työkykyarviota maahanmuuttajaryhmien ja koko väestön välillä. Lisäksi tarkastelimme työkykyä erikseen pääasiallisen toiminnan mukaan (tutkimuskysymys 1).

Pääasiallista toimintaa selvitettiin pitkässä ja lyhyessä haastattelussa, ja sillä tarkoitettiin toimintaa, johon käytetään eniten aikaa tai josta saa eniten tuloja. Vastausvaihtoehtoina olivat kokopäivätyössä, osa-aikatyössä, opiskelija (sisältäen oppisopimuskoulutuksen), eläkkeellä, työtön tai lomautettu, hoitaa päivisin omia lapsia, muita perheenjäseniä tai omaa kotitaloutta ja muu. Tässä tutkimuksessa työssäkäyviin sisältyivät sekä koko- että osa-aikatyötä tekevät. Työvoiman ulkopuolella oleviksi luokiteltiin opiskelijat, perheenjäseniä tai kotitaloutta hoitavat sekä tuntemattomasta syystä työvoiman ulkopuolella olevat. Eläkkeellä olevien työkyvyn tarkastelu rajattiin tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

2. Työkyvyn ja työssäkäynnin tasapaino

Tarkastelimme työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainoa työvoimaan kuuluvien (työssäkäyvien ja työttömien) osalta (tutkimuskysymys 2). Muodostimme neliluokkaisen työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainon muuttujan pääasiallisen toiminnan ja työkyvyn muuttujien pohjalta. Käytimme työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainokehikkoa (Kuvio 1) havainnollistamaan työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainoa sekä osoittamaan maahanmuuttajaväestön käyttämätöntä työelämäpotentiaalia.

Työkyvyn ja työssäkäynnin välillä on positiivinen tasapaino työkykyisillä työssäkäyvillä (ryh-

mä A). Tähän ryhmään kuuluvilla on sekä työkykyä että työtä. Työkykyrajoitteisilla työttömillä (ryhmä D) työkyvyn ja työssäkäynnin välillä on negatiivinen tasapaino. Tässä ryhmässä työkyky on rajoittunut ja työtä ei ole. Työkykyisillä työttömillä (ryhmä B) työkyvyn ja työssäkäynnin välillä on positiivinen ristiriita. Positiivisella ristiriidalla tarkoitetaan sitä, että työkyvyn ja työssäkäynnin välillä on työkyvyn ”yliäämää”. Positiivinen viittaa tässä siis työkykyyn: ryhmään sijoituvilla on työkykyä, mutta ei työtä. Osittain tai täysin työkyvyttömyyden työssäkäyvillä (ryhmä C) työkyvyn ja työssäkäynnin välillä on negatiivinen ristiriita. Negatiivisella ristiriidalla viitataan työkyvyn ”alijäämään”. Tässä ryhmässä työkyky on rajoittunut, mutta työtä on.

3. Positiiviseen tasapainoon yhteydessä olevat tekijät

Tarkastelimme keskeisten taustamuuttujien yhteyttä työkyvyn ja työssäkäynnin positiiviseen tasapainoon (tutkimuskysymys 3). Muodostimme tasapainomuuttujasta kaksiluokkaisen muuttujan, jossa muuhun kuin positiivisen tasapainon luokkaan kuuluvat on yhdistetty samaan luokkaan. Aiempien tutkimusten perusteella (mm. 4, 10) valitsimme taustamuuttujiksi iän, peruskoulutuksen, Suomessa oloajan, Suomeen muuttoajan sekä kielitaidon. Ikää käytimme kolmiluokkaiseksi: 18–29-, 30–44- ja 45–64-vuotiaat. Myös peruskoulutus jaettiin kolmeen luokkaan: ei lainkaan koulutusta, peruskoulu ja lukio. Peruskoulun tai lukion käyneisiin sisältyivät ne, jotka ovat suorittaneet kyseisen koulutuksen joko osittain tai kokonaan missä tahansa maassa. Suomessa oloajan luokkia oli kolme: alle 6, 6–14 ja yli 14 vuotta. Suomeen muuttoikä jaettiin kahtia: alle 19-vuotiaana ja 19-vuotiaana tai vanhempana Suomeen muuttaneet. Kielitaitoa tiedusteltiin kysymällä, ymmärtääkö tutkittava puhuttua suomen tai ruotsin kieltä: 1) ei lainkaan, 2) huonosti, 3) kohtalaisesti tai 4) hyvin. Vaihtoehdot 1 ja 2 luokiteltiin puutteelliseksi kielitaidoksi.

Kuvio 1.

Työkyvyn ja työssäkäynnin tasapaino

	Työssä	Työtön
Työkykyinen	A Positiivinen tasapaino	B Positiivinen ristiriita
Työkykyrajoitteinen	C Negatiivinen ristiriita	D Negatiivinen tasapaino

4. Työhalukkuus

Halukkuutta työntekoon (tutkimuskysymys 4) kysyttiin pitkässä haastattelussa työttömiltä ja työvoiman ulkopuolella olevilta: ”haluaisitteko tehdä ansiotyötä kokopäiväisesti tai vaikkapa vain satunnaisesti”. Vastausvaihtoehtoja oli kolme: 1) kyllä, kokopäiväisesti, 2) kyllä, mutta en kokopäiväisesti tai 3) en.

5. Työllistymisen esteet

Työnsaannin esteitä (tutkimuskysymys 5) tutkittiin pitkässä haastattelussa kysymällä, missä määrin esitetyt tekijät ovat estäneet tai vaikeuttaneet tutkittavaa saamasta toivomaansa työtä tai estäneet työelämään osallistumista Suomessa viimeksi kuluneiden 2 vuoden aikana. Vastausvaihtoehtoja oli kolme: 1) paljon, 2) jonkin verran tai 3) ei lainkaan. Vaihtoehtot 1 ja 2 luokiteltiin koetuksi työllistymisen esteeksi. Raportoimme työnsaannin esteitä vain työkykyisten työttömien osalta ja esitämme kahdestatoista tutkitusta työnsaannin esteestä vain viisi keskeisintä: puutteellinen kielitaito, epäsopiva koulutus, työkokemuksen puute, työnantajien asenteet sekä terveyteen tai toimintakykyyn liittyvät ongelmat. Toivanen ym. (2013) ovat esitelleet Maamu-tutkimuksessa käytettyjä työelämäkysymyksiä (17).

TILASTOLLISET MENETELMÄT

Tutkimusaineisto analysoitiin käyttäen SAS 9.3 ja SUDAAN 11.0.0 -ohjelmistoja. Tilastollisen merkitsevyyden rajana käytettiin p-arvoa < 0.05 . Otanta-asetelma ja vastauskato otettiin huomioon käyttämällä painokertoimia (18). Painokertoimet laskettiin IPW-menetelmällä (19) ikäluokan, sukupuolen, tutkimusryhmän, tutkimuspaikkakunnan ja siviilisäätietiedon suhteen. Tutkimuskysymyksiin vastattiin seuraavilla menetelmillä:

- 1–2. Ikävakioidut esiintyvyyksiluvut laskettiin erikseen miehille ja naisille käyttäen regressioanalyysiin perustuvaa mallivakiointia (prediktivisiä marginaaleja, taulukot 1–3) (20). Kunkin maahanmuuttajaryhmän ja koko väestön väliset erot estimoitiin regressioanalyysillä sukupuolittain (Satterthwaite adjusted F-statistic).
3. Keskeisten taustatekijöiden yhteyttä työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainoon tarkastel-

tiin logistisilla regressioanalyysillä, joissa selittäjinä olivat kerrallaan yhden taustamuuttujan lisäksi ikä (taulukko 4). Tuloksena esitetään vetosuhde (OR) sekä 95 % luottamusväli (95 % CI).

- 4–5. Ikävakioidut esiintyvyyksiluvut laskettiin maahanmuuttajaryhmissä sukupuolittain käyttäen prediktivisiä marginaaleja (taulukko 5). Regressioanalyysillä testattiin ryhmien välisiä eroja (Satterthwaite adjusted F-statistic).

TULOKSET

I. MAAHANMUUTTAJARYHMIEN JA KOKO VÄESTÖN TYÖKYKYARVIOT

Työkykytarkastelun taustaksi taulukossa 1 esitetään muiden keskeisten muuttujien jakaumat. Venäläistaustaisia lukuun ottamatta maahanmuuttajat olivat nuorempia ja vähemmän koulutettuja kuin koko väestö. Maahanmuuttajataustaisissa ryhmissä työssäkäyvien osuus oli pienempi kuin koko väestössä. Lisäksi joissakin maahanmuuttajaryhmissä – somalialaistaustaiset naiset sekä kurditaustaiset miehet ja naiset – työssäkäynti oli koko väestöön verrattuna useammin osa-aikatyötä. Kaikissa maahanmuuttajataustaisissa ryhmissä työttömiä oli vähintään viidennes, kun koko väestössä osuus oli vain viitisen prosenttia.

Venäläistaustaisten miesten sekä somalialaistaustaisten miesten ja naisten työkykyarviot vastasivat koko väestön työkykyarvioita (Taulukko 1). Sen sijaan venäläistaustaiset naiset sekä kurditaustaiset miehet ja naiset arvioivat työkykynsä koko väestöä huonommaksi. Jopa kolmannes kurditaustaisista naisista ja neljännes kurditaustaisista miehistä arvioi työkykynsä rajoittuneeksi.

Työssäkäyvät somalialaistaustaiset naiset sekä kurditaustaiset miehet ja naiset kokivat työkykyrajoitteita yleisemmin kuin työssäkäyvä koko väestö (Taulukko 2). Sen sijaan työttömät somalialaistaustaiset miehet olivat selvästi koko väestöön kuuluvia työttömiä miehiä työkykyisempiä. Jopa 98 % työttömistä somalialaistaustaisista miehistä arvioi olevansa täysin työkykyisiä. Kaikista taulukossa 2 tarkastelluista ryhmistä eniten työkyvyn ongelmia kokevia oli työttömissä kurditaustaisissa naisissa; heistä peräti 41 % koki

Taulukko 1.

Keskeisten muuttujien jakauma (%)¹

	Venäläistaustaiset		Somalialaistaustaiset		Kurditaustaiset		Koko väestö	
	Miehet (n=252)	Naiset (n=438)	Miehet (n=214)	Naiset (n=265)	Miehet (n=325)	Naiset (n=288)	Miehet (n=596)	Naiset (n=796)
Ikä ² (v), %								
18–29	34.0	23.7	42.1	38.4	40.3	32.1	31.7	31.4
30–44	33.5	33.6	38.8	39.7	39.9	45.0	30.9	30.3
45–64	32.5	42.8	19.0	21.9	19.8	22.9	37.4	38.3
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	.480	.027	<.001	<.001	<.001	<.001	.	.
Lukion käyneet, %	70.0	81.9	40.8	15.5	43.3	40.3	58.8	72.2
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	.007	<.001	<.001	<.001	<.001	<.001	.	.
Pääasiallinen toiminta ² , %								
Työssä	57.8	49.8	36.7	17.7	44.6	30.2	70.6	68.0
Opiskelija	17.2	17.3	28.5	18.9	19.5	21.9	15.2	15.8
Hoitaa lapsia	0.6	11.7	0.1	35.0	1.4	15.8	0.1	5.8
Työtön	21.0	19.5	24.4	21.9	25.7	24.6	6.4	2.7
Eläkkeellä	2.0	1.1	5.0	3.7	7.1	4.6	5.5	6.4
Muu	1.4	0.5	5.3	2.7	1.7	2.8	2.2	1.2
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	<.001	<.001	<.001	<.001	<.001	<.001	.	.
Työssäkäyvistä osa-aika- työssä, %	9.5	16.8	14.1	29.6	20.9	19.7	8.6	11.4
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	.768	.064	.199	.004	.001	.030	.	.
Työkykyarvio ² , %								
Täysin työkykyinen	92.0	81.8	92.1	83.2	75.7	67.4	90.9	88.3
Osittain työkyvytön	6.7	15.8	5.3	11.0	16.9	24.6	6.2	8.5
Täysin työkyvytön	1.3	2.4	2.6	5.8	7.4	8.0	2.9	3.2
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	.445	.001	.907	.181	<.001	<.001	.	.

¹ Luvut painotettuja ja ikävakioiduja, regressioanalyysiin perustuvat mallivakioinnit (prediktiiviset marginaalit) erikseen miehille ja naisille

² Ko. muuttujien luokkia verrattiin yksi kerrallaan kyseisen muuttujan muihin luokkiin, jotka yhdistettiin. Logistisia regressioanalyysiä suoritettiin yhtä monta kuin tarkasteltavalla muuttujalla oli luokkia. Kunkin maahanmuuttajaryhmän ja koko väestön tilastollisesti merkitsevät erot esitetään lihavoituina esiintyvyyksilukuina.

³ Ero kunkin maahanmuuttajaryhmän ja koko väestön välillä sukupuolittain (Satterthwaite adjusted F-statistic)

Taulukko 2.

Koettu työkyky työssäkäyvillä, työttömillä ja työvoiman ulkopuolella olevilla (%)¹

	Venäläistaustaiset		Somalialaistaustaiset		Kurditaustaiset		Koko väestö	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Työssäkäyvät	(n=152)	(n=232)	(n=69)	(n=39)	(n=149)	(n=89)	(n=382)	(n=489)
Täysin työkykyinen	97.0	92.4	94.7	83.5	85.2	89.1	97.5	95.0
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	.747	.153	.288	.024	<.001	.035	.	.
Työttömät	(n=51)	(n=88)	(n=45)	(n=47)	(n=87)	(n=68)	(n=31)	(n=22)
Täysin työkykyinen	84.1	62.9	98.4	75.5	72.2	59.5	63.9	70.8
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	.071	.475	.001	.664	.491	.330	.	.
Työvoiman ulkopuolella ²	(n=44)	(n=113)	(n=87)	(n=168)	(n=77)	(n=120)	(n=52)	(n=131)
Täysin työkykyinen	92.9	82.8	92.7	88.7	77.9	60.6	91.9	80.1
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ³	.873	.671	.889	.097	.057	.002	.	.

¹ Luvut painotettuja ja ikävakioituja, regressioanalyysiin perustuvat mallivakioinnit (prediktiiviset marginaalit) erikseen miehille ja naisille

² Sisältää opiskelijat, kotitaloutta hoitavat sekä tuntemattomasta syystä työelämän ulkopuolella olevat

³ Ero kunkin maahanmuuttajaryhmän ja koko väestön välillä sukupuolittain (Satterthwaite adjusted F-statistic)

työkyvyn ongelmia. Myös työvoiman ulkopuolella olevilla kurditaustaisilla naisilla oli selvästi koko väestöä useammin työkykyrajoitteita.

2. TYÖKYVYN JA TYÖSSÄKÄYNNIN TASAPAINO

Työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainoa (ks. Kuvio 1) tarkasteltiin työvoimaan kuuluvilla. Työkyvyn ja työssäkäynnin välinen positiivinen tasapaino – työkykyinen ja työssä – oli kaikissa tutkituissa maahanmuuttajataustaisissa ryhmissä harvinaisempaa kuin koko väestössä (Taulukko 3). Koko väestössä 90 prosentilla työvoimaan kuuluvista työkyky ja työssäkäynti olivat tasapainossa. Venäläistaustaisista noin kahdella kolmesta työkyky ja työssäkäynti olivat tasapainossa, kurdi- ja somalialaistaustaisista miehistä hieman useammalla

kuin joka toisella ja somalialais- ja kurditaustaisista naisista harvemmallakin kuin joka toisella. Maahanmuuttajataustaisissa ryhmissä positiivinen ristiriita työkyvyn ja työssäkäynnin välillä – työkykyinen, mutta työtön – oli huomattavasti yleisempää kuin koko väestössä. Kurditaustaisista miehistä lähes joka kymmenes koki negatiivista ristiriitaa työkyvyn ja työssäkäynnin välillä – työkykyrajoitteita, mutta työssä – mikä oli selvästi enemmän kuin vastaava osuus koko väestön miehistä. Venäläis- ja somalialaistaustaisissa naisissa sekä kurditaustaisissa miehistä ja naisissa negatiivinen tasapaino työkyvyn ja työssäkäynnin välillä – työkykyrajoitteita ja työtön – oli merkittävästi yleisempää kuin koko väestössä. Jopa viidennes työvoimaan kuuluvista somalialaistaustai-

Taulukko 3.

Tasapaino työkyvyn ja työssäkäynnin välillä työvoimaan kuuluvilla (%)¹²

	Venäläistaustaiset		Somalialaistaustaiset		Kurditaustaiset		Koko väestö	
	Miehet (n=203)	Naiset (n=320)	Miehet (n=114)	Naiset (n=86)	Miehet (n=236)	Naiset (n=157)	Miehet (n=413)	Naiset (n=511)
Työkyvyn ja työssäkäynnin tasapaino ³ , %								
Positiivinen tasapaino ⁴	72.0	65.9	55.4	38.7	54.2	46.6	89.3	90.2
Positiivinen ristiriita ⁵	20.8	14.8	40.8	35.4	25.2	22.3	5.1	2.3
Negatiivinen ristiriita ⁶	2.3	6.4	2.9	6.2	9.2	5.4	2.5	5.9
Negatiivinen tasapaino ⁷	4.9	12.8	0.9	19.7	12.4	25.7	3.1	1.6
Ero koko väestöön verrattuna (p-arvo) ⁸	<.001	<.001	<.001	<.001	<.001	<.001	.	.

¹ Luvut painotettuja ja ikävakioituja, regressioanalyysiin perustuvat mallivakioinnit (prediktiiviset marginaalit) erikseen miehille ja naisille

² Analyysissa mukana työttömät ja työssäkäyvät, muut pääasiallisen toiminnan ryhmät on suljettu pois

³ Tasapainomuuttujan luokkia verrattiin yksi kerrallaan muuttujan muihin luokkiin, jotka yhdistettiin. Logistisia regressioanalyysjä suoritettiin yhtä monta kuin muuttujalla oli luokkia. Kunkin maahanmuuttajaryhmän ja koko väestön tilastollisesti merkitsevät erot esitetään lihavoituina esiintyvyyksilukuina.

⁴ Työkykyinen ja työssä

⁵ Työkykyinen, mutta työtön

⁶ Työkykyrajoitteita, mutta työssä

⁷ Työkykyrajoitteita ja työtön

⁸ Ero kunkin maahanmuuttajaryhmän ja koko väestön välillä sukupuolittain (p-arvo < 0.05, Satterthwaite adjusted F-statistic)

sista naisista ja neljännes kurditaustaisista naisista kuului työkykyrajoitteita kokevien työttömien ryhmään.

3. POSITIIVISEEN TASAPAINOON YHTEYDESSÄ OLEVAT TEKIJÄT

Venäläis- ja somalialaistaustaisilla naisilla sekä kurditaustaisilla miehillä korkea ikä pienensi työkyvyn ja työssäkäynnin positiivisen tasapainon todennäköisyyttä (Taulukko 4). Koko väestössä vastaavaa yhteyttä iän sekä työkyvyn ja työssäkäynnin positiivisen tasapainon välillä ei havaittu. Somalialaistaustaisilla miehillä ja naisilla sekä kurditaustaisilla miehillä vähäinen peruskoulutus

pienensi työkyvyn ja työssäkäynnin positiivisen tasapainon todennäköisyyttä, ja samanlainen yhteys havaittiin koko väestöön kuuluvilla naisilla. Somalialais- ja kurditaustaisilla miehillä ja naisilla pitkä Suomessa oloaika lisäsi todennäköisyyttä työkyvyn ja työssäkäynnin positiiviseen tasapainoon. Somalialaistaustaisilla miehillä sekä kurditaustaisilla miehillä ja naisilla puutteellinen kielitaito pienensi työkyvyn ja työssäkäynnin välisen positiivisen tasapainon todennäköisyyttä. Missään ryhmässä Suomeen muuttoikä ei ollut yhteydessä työkyvyn ja työssäkäynnin positiiviseen tasapainoon.

Taulukko 4.

Keskeisten taustamuuttujien yhteys työkyvyn ja työssäkäynnin positiiviseen tasapainoon^{1,2}

	Venäläistaustaiset		Somaliaistaustaiset		Kurdistaustaiset		Koko väestö	
	Miehet OR (95% CI)	Naiset OR (95% CI)	Miehet OR (95% CI)	Naiset OR (95% CI)	Miehet OR (95% CI)	Naiset OR (95% CI)	Miehet OR (95% CI)	Naiset OR (95% CI)
Ikä, v								
18–29	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
30–44	1.47 (0.56–3.84)	0.60 (0.25–1.43)	1.22 (0.46–3.21)	0.40 (0.12–1.32)	0.72 (0.41–1.25)	0.49 (0.23–1.03)	0.65 (0.19–2.20)	2.55 (0.84–7.73)
45–64	0.69 (0.28–1.71)	0.38 (0.16–0.86)	0.30 (0.08–1.06)	0.13 (0.03–0.54)	0.35 (0.18–0.69)	0.61 (0.27–1.39)	0.57 (0.20–1.66)	0.51 (0.22–1.17)
Peruskoulutus								
Ei lainkaan	-	-	0.11 (0.03–0.43)	0.07 (0.01–0.41)	0.25 (0.09–0.69)	0.58 (0.27–1.24)	-	-
Peruskoulu	0.77 (0.36–1.65)	1.06 (0.55–2.05)	0.39 (0.13–1.18)	0.24 (0.06–0.95)	0.39 (0.23–0.65)	0.78 (0.40–1.50)	0.53 (0.25–1.12)	0.48 (0.26–0.89)
Lukio	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Suomessa oloaika, v								
Alle 6	0.56 (0.21–1.47)	0.81 (0.35–1.88)	0.17 (0.04–0.74)	0.38 (0.01–11.66)	0.44 (0.19–0.99)	0.05 (0.01–0.33)	-	-
6–14	0.57 (0.26–1.25)	0.66 (0.38–1.14)	0.25 (0.10–0.63)	0.27 (0.10–0.74)	0.94 (0.54–1.64)	0.75 (0.40–1.43)	-	-
Yli 14	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	-	-
Suomeen muuttoikä, v								
Alle 19	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	-	-
19 tai yli	2.01 (0.68–5.96)	0.74 (0.26–2.13)	0.45 (0.14–1.47)	0.79 (0.17–3.68)	0.81 (0.38–1.73)	0.55 (0.21–1.47)	-	-
Kielitaito								
Hyvä tai kohdalainen	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	-	-
Puutteellinen	1.03 (0.40–2.62)	0.46 (0.19–1.10)	0.18 (0.04–0.89)	0.28 (0.05–1.53)	0.40 (0.18–0.87)	0.32 (0.13–0.78)	-	-

¹ Luvut painotettuja ja ikävakioituita. Taustatekijöiden yhteyttä työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainoon tarkasteltiin logistisilla regressioanalyysillä, joissa selittäjinä olivat kerrallaan yhden taustamuuttujan lisäksi ikä.

² Positiivisella tasapainolla tarkoitetaan sitä, että henkilö kokee olevansa työkykyinen ja on työssä. Analyysissa on käytetty kaksiluokkaista tasapainomuuttujaa (muut kuin positiivisen tasapainon luokkaan kuuluvat on yhdistetty samaan luokkaan)

OR = vetosuhte, ristitulosuhte

95 % CI = 95 % luottamusväli

4. TYÖHALUKKUUS

Kaikissa tutkituissa maahanmuuttajaryhmissä enemmistö työttömistä ja työvoiman ulkopuolella olevista olisi halunnut kokopäivätyöhön (Taulukko 5). Yleisintä halukkuus kokopäivätyöhön oli somalialaistaisilla. Ei-työllisistä somalialaistaisista miehistä lähes kaikki ja naisistakin neljä viidesosaa ilmoitti haluavansa kokopäivätyötä. Ei-työllisistä venäläistaisista naisista ja kurditaustaisista miehistä vain hieman yli puolet olisi halunnut kokopäivätyötä. Ei-työllisistä kurditaustaisista miehistä lähes joka neljäs ilmoitti, ettei halua lainkaan tehdä ansiotyötä.

5. TYÖLLISTYMISEN ESTEET

Enemmistö työkykyisistä ja työttömistä maahanmuuttajista oli kokenut lukuisia työllistymisen esteitä (Taulukko 5). Kaikista työkykyisistä ja työttömistä, jotka olivat vastanneet työllistymisen esteitä koskevaan kysymykseen (n=219), vain viisi arvioi, ettei yksikään tässä tutkimuksessa raportoiduista viidestä tekijästä ollut lainkaan estänyt heidän työllistymistään. Naiset arvioivat puutteellisen kielitaidon, epäsopivan koulutuksen sekä työnantajien asenteet yleisimmiksi työnsaantin esteiksi. Myös työkokemuksen puute koettiin huomattavan yleiseksi työllistymisen esteeksi so-

Taulukko 5.

Halukkuus työntekoon ja työnsaantia estävät tekijät (%)¹

	Venäläistaisaiset		Somalialaistaisaiset		Kurditaustaiset		Ero maahanmuuttajaryhmien välillä (p-arvo) ⁴	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Ei-työlliset ²	(n=67)	(n=141)	(n=87)	(n=145)	(n=126)	(n=131)		
Halukkuus tehdä ansiotyötä, %								
Kokopäiväisesti	68.5	56.7	94.3	80.0	77.3	58.7	.003	<.001
Osa-aikaisesti	23.0	27.0	2.5	6.6	8.0	18.4	.008	<.001
Ei lainkaan	8.5	16.3	3.2	13.4	14.7	23.0	.022	.106
Ero ryhmien välillä (p-arvo) ⁵							.001	<.001
Työkykyiset työttömät	(n=32)	(n=41)	(n=35)	(n=25)	(n=53)	(n=33)		
Työnsaantia estävät tekijät ³ , %								
Puutteellinen kielitaito	49.8	80.2	36.2	79.6	44.8	55.2	.531	.053
Epäsopiva koulutus	46.1	62.8	34.5	77.8	40.3	46.5	.638	.058
Työkokemuksen puute	54.5	61.2	46.0	65.6	23.6	31.6	.015	.018
Työnantajien asenteet	57.8	64.1	28.2	78.0	59.2	41.3	.015	.020
Terveysten tai toimintakykyyn liittyvät ongelmat	5.4	13.4	3.8	4.4	16.2	38.1	.140	.007

¹ Luvut painotettuja ja ikävakioiduja, regressioanalyysiin perustuvat mallivakioinnit (prediktiiviset marginaalit) erikseen miehille ja naisille

² Sisältää työttömien, opiskelijoiden ja kotitaloutta hoitavien lisäksi yksittäisiä muihin pääasiallisen toiminnan ryhmiin kuuluvia henkilöitä

³ Kokenut, että ko. työllistymisen este on vähintään jonkin verran estänyt tai vaikeuttanut työelämään osallistumista Suomessa viimeksi kuluneiden 2 vuoden aikana

⁴ Ero maahanmuuttajaryhmien välillä sukupuolittain (Satterthwaite adjusted F-statistic)

⁵ Ero maahanmuuttajaryhmien välillä moniluokkaisella työhalukkuuden vasteella (Satterthwaite adjusted F-statistic)

malialais- ja venäläistaustaisilla naisilla, kun taas kurditaustaisista naisista vain kolmannes arvioi työkokemuksen puutteen estäneen työllistymistä. Työkykyisistä ja työttömistä somalialaistaustaisista naisista vain muutama prosentti koki terveyteen ja toimintakykyyn liittyvät ongelmat työllistymisen esteenä, kun taas venäläis- ja kurditaustaisista naisista selvästi useampi arvioi terveysongelmien estäneen työllistymistä.

Työantajien asenteet olivat venäläis- ja kurditaustaisilla miehillä yleisin koettu työllistymisen este. Useampi kuin joka toinen työttömistä ja työkykyisistä venäläis- ja kurditaustaisista miehistä arvioi työnantajien asenteiden estäneen työnsaantia, kun vastaava osuus somalialaistaustaisilla miehillä oli alle kolmannes. Somalialaistaustaiset miehet kokivat yleisimmäksi työllistymisen esteeksi työkokemuksen puutteen, kun taas kurditaustaisista miehistä vain neljännes piti puutteellista työkokemusta työnsaannin esteenä. Puutteellinen kielitaito ja epäsojiva koulutus olivat yleisiä miesten kokemia työllistymisesteitä kaikissa ryhmissä. Terveyteen ja toimintakykyyn liittyvät ongelmat olivat miesten harvinaisin koettu työllistymiseste, joskin kurditaustaisista miehistä näitäkin ongelmia raportoi joka kuudes.

POHDINTA

I. MAAHANMUUTTAJARYHMIEN JA KOKO VÄESTÖN TYÖKYKYARVIOT

Tässä tutkimuksessa havaitsimme, että suuri enemmistö työttömistä venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista maahanmuuttajista koki olevansa työkykyisiä ja työhaluisia. Erityisesti somalialaistaustaiset työttömät miehet kokivat työkykynsä koko väestöön kuuluvia miehiä paremmaksi. Viitteitä työttömien maahanmuuttajien hyvästä työkyvystä on saatu myös aiemmista tutkimuksista. Johanssonin ym. (2013) rekisteritutkimuksessa havaittiin, että Pohjoismaiden ulkopuolelta Ruotsiin muuttaneilla työttömillä miehillä huono terveys ja työkyvyttömyys olivat harvinaisempia kuin työttömien ruotsalaistaustaisten miesten ryhmässä (21). Myös Holm ym. (2008) raportoi, että työttömistä maahanmuuttajista useammalla kuin kolmella neljästä on hyvä tai erinomainen työkyky (22), joskin tutkimuksen vastausprosentti oli alhainen.

Havaintomme joidenkin maahanmuuttajataustaisten ryhmien koko väestöä heikommasta koetusta työkyvystä ovat myös sopusoinnussa tutkimusten kanssa. Työkyvyn tiedetään olevan

voimakkaasti yhteydessä koettuun terveyteen (23), ja monissa maahanmuuttajaryhmissä koetun terveyden on havaittu olevan huonompi kuin koko väestössä (24). Maamu-tutkimuksessa havaittiin, että venäläistaustaiset naiset sekä kurditaustaiset miehet ja naiset kokivat terveytensä heikommaksi kuin koko väestö, kun taas somalialaistaustaiset miehet kokivat terveytensä huomattavasti paremmaksi kuin miehet koko väestössä (25). Myös mielenterveyden häiriöt ovat selvästi yhteydessä työkyvyn rajoittumiseen (23). Psykkisten oireiden on osoitettu olevan erityisen yleisiä pakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla (26). Tutkituissa maahanmuuttajaryhmissä psykkiset oireet ovat yleisiä venäläistaustaisilla naisilla sekä kurditaustaisilla miehillä ja naisilla (27).

2. TYÖKYVYN JA TYÖSSÄKÄYNNIN TASAPAINO

Havaitsimme, että työkyvyn ja työssäkäynnin välinen positiivinen tasapaino – työkykyinen ja työssä – oli tutkituissa maahanmuuttajaryhmissä selvästi koko väestöä harvinaisempaa. Myös aiemmat tutkimukset ja lukuisat kehittämishankkeet ovat raportoineet maahanmuuttajien työllistymisen haasteista (ks. 12, 28, 29).

Vastaavasti työkyvyn ja työssäkäynnin välinen positiivinen ristiriita – työkykyinen, mutta työtön – oli maahanmuuttajaryhmissä selvästi koko väestöä yleisempää. Tämä kertoo vakavista työllistymiseen ja työllistettävyyteen liittyvistä haasteista. Positiivinen ristiriita työkyvyn ja työssäkäynnin välillä voi altistaa mielenterveyden ongelmille. Suomessa koetut vaikeudet, kuten taloudelliset huolet ja sosiaalisten roolien menetyt, vaikuttavat haitallisesti maahanmuuttajien mielenterveyteen (30, 31). Työttömyydellä tiedetään olevan myös yleisemmin huomattavia negatiivisia vaikutuksia yksilön terveyteen ja hyvinvointiin (32, 33).

Negatiivinen ristiriita työkyvyn ja työssäkäynnin välillä – työkyvyn ongelmia, mutta työssä – oli koko väestöä yleisempää kurditaustaisilla miehillä. Tämä ristiriita voi kertoa sekä yksilön voimavaroista että työolosuhteista. Maamu-tutkimuksen perustuloksissa havaittiin, että psykkinen huonovointisuus (27) ja ongelmat fyysisessä ja sosiaalisessa toimintakyvyssä (34) olivat koko väestöä yleisempiä muun muassa kurditaustaisilla miehillä. Erityisesti pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden terveydentila on usein koko väestöä ja muita maahanmuuttajaryhmiä heikompi (35). Toisaalta tiedetään, että maahanmuuttajat työskentelevät koko väestöä useammin epävakaisissa

työsuhteissa (10) ja tekevät useammin ruumiillisesti rasittavaa työtä (36), mikä voi selittää työsäkävien kokemia työkykyrajoitteita.

Negatiivinen tasapaino työkyvyn ja työssäkäynnin välillä – työkyvyn ongelmia ja työtön – oli koko väestöä yleisempää venäläis- ja somalia-laistaustaisilla naisilla sekä kurditaustaisilla miehillä ja naisilla. Työkyvyttömiä työttömien tilanne on erityisen vaikea, ja erityisesti mielenterveysongelmista kärsivillä työttömillä on riski jäädä palvelujen ulkopuolelle (37). Osa tähän ryhmään kuuluvista voi olla pysyvästi työkyvyttömiä, jolloin heidän tulisi olla työkyvyttömyyseläkkeellä. Myös Tervola ja Verho (2014) havaitsivat, että työkyvyttömyyseläke on muussa väestössä lähes kolme kertaa yleisempää kuin maahanmuuttajaväestössä, minkä arvioidaan osin johtuvan työkyvyttömyyseläkkeen alikäytöstä (38). Kaikki työkykyrajoitteita kokevat työttömät eivät kuitenkaan ole täysin työkyvyttömiä, vaan osa voisi suoriutua kevennetystä työstä tai kuntoutua täysin työkykyiseksi. Osatyökykyisyyden hyödyntäminen on tärkeää sekä ihmiselle että yhteiskunnalle, sillä osa-aikainenkin työ voi lisätä hyvinvointia ja vähentää etuuskien ja palvelujen tarvetta.

3. POSITIIVISEEN TASAPAINOON YHTEYDESSÄ OLEVAT TEKIJÄT

Havaitsimme, että pitkä Suomessa oloaika lisäsi työkyvyn ja työssäkäynnin positiivisen tasapainon todennäköisyyttä. Tämä on sopusoinnussa aiempien tutkimustulosten kanssa, joiden mukaan maahanmuuttajien työmarkkina-asema paranee maassaoloajan pidentyessä ja eri ryhmien välillä lähtötilanteessa olleet suuret erot työllisyysasteissa pienentyvät ja lähes häviävät maassaoloajan pidentyessä (10, 39). Havaitsimme myös, että joissakin maahanmuuttajaryhmissä korkea ikä pienensi työkyvyn ja työssäkäynnin positiivisen tasapainon todennäköisyyttä. Myös Eronen ym. (2014) ovat raportoineet, että maahanmuuttajien työllisyyden todennäköisyys alkaa laskea jo 37 ikävuoden jälkeen (4). Lisäksi koulutus ja kielitaito, eli osaamiseen liittyvät tekijät, olivat yhteydessä työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainoon. Osaamisen merkitys on todettu useissa selvityksissä, jotka ovat arvioineet, miten maahanmuuttajien työvoimaresurssi saadaan mahdollisimman hyvin käyttöön (11).

4. TYÖHALUKKUUS

Enemmistö työttömistä ja työvoiman ulkopuolella olevista venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista maahanmuuttajista haluaisi kokopäivätoi-

hin. Tutkimuksemme perusteella näiden maahanmuuttajaryhmien korkea työttömyysaste kertoo todennäköisemmin yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja yksilön osaamiseen liittyvistä tekijöistä kuin työkyvyn ongelmista tai haluttomuudesta työnteeseen. Tämä vahvistaa Heikkilän ja Pikkaraisen (2008) havaintoa, että maahanmuuttajat tarvitsevat erityistä tukea päästäkseen kiinni Suomen työelämään (39).

5. TYÖLLISTYMISEN ESTEET

Maahanmuuttajien työllistymisestä sekä syrjinnästä työmarkkinoilla on aiemmin raportoitu muun muassa sisäasiainministeriön (Karinen 2011) ja työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuissa (40, 41). Aiemmista tutkimustuloksista poiketen tässä tutkimuksessa vain hieman yli neljännes somalialaistaustaisista miehistä koki syrjinnän työllistymisestä. Larja ym. (2012) esittävät (40) vuonna 2002 toteutettuun tutkimukseen perustuen (42), että yli 80 % somalialaisista on kokenut syrjintää rekrytoinnissa. Meidän tutkimuksemme somalialaistaustaiset miehet raportoivat työkokemuksen puutteen tärkeimmäksi työllistymisestä, mikä voi toisaalta olla myös työnantajien syrjinnän seuraus. Somalialaistaustaisten naisten osalta tuloksemme vastaavat aiempia tutkimuksia, sillä 78 % työkykyisistä ja työttömistä somalialaistaustaisista naisista koki työnantajien asenteiden estäneen työllistymistä. Luku on erityisen hälyttävä, kun otetaan huomioon, että somalialaistaustaisista naisista 82 % ei ole ansiotyössä, ja heistä 80 % haluaisi tehdä ansiotyötä.

TUTKIMUKSEN VAHVUUDET JA HEIKKOUEDET

Tämän tutkimuksen vahvuuksia ovat Maamu-aineiston otanta-asetelma ja hyvä osallistumisprosentti (13). Maamu-aineisto mahdollisti kolmen erilaisen maahanmuuttajaryhmän tarkastelemisen omina ryhminään. Tutkimuksen vahvuutena on lisäksi maahanmuuttajaryhmien vertailu koko väestöön.

Tutkimukseen liittyy myös heikkouksia. Ensinnäkin Maamu-tutkimuksen poikkileikkausasetelma ei mahdollista syy-seuraussuhteiden tarkastelua. Toinen rajoitus on aineiston pieni koko. Esimerkiksi osittain työkyvyttömiä ja täysin työkyvyttömiä ei ole mahdollista tarkastella erikseen, ja joissakin pääasiallisen toiminnan ryhmässä lukumäärät jäivät pieniksi. Työllistymisestä kartoittavassa kysymyksessä oli muita kysymyksiä enemmän puuttuvia tietoja johtuen siitä, että kysymys sijaitti haastattelun lopussa, ja osa tut-

kittavista ei ehtinyt tai jaksanut vastata viimeisiin kysymyksiin. Kolmanneksi, aineisto ei tarjoa mahdollisuutta selvittää, mistä syystä tutkittava on ilmoittanut pääasialliseksi toiminnakseen vaihtoehdon ”muu”. Tästä johtuen olemme joutuneet rajaamaan kyseisen joukon (n=53) työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainon tarkastelun ulkopuolelle. On mahdollista, että tämän vaihtoehdon ilmoittaneisiin kuuluu henkilöitä, jotka ovat syrjäytyneet työmarkkinoiden ulkopuolelle, eivätkä enää koe itseään työttömiksi työnhakijoiksi, vaikka eivät myöskään ole esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeellä. Myös Alatalo (2013) esittää, että muun syyn vuoksi työmarkkinoiden ulkopuolella oleminen voi liittyä aktiivisesta työhäusta luopumiseen (43).

Työkyvyn ja työssäkäynnin tasapainon tarkasteluun liittyy myös tiettyjä heikkouksia. Ensinnäkin itsensä täysin työkykyiseksi arvioivilla työssäkävillä työkyvyn ja työssäkäynnin välisen suhteen on yksinkertaisesti katsottu olevan positiivisesti tasapainoinen. Osa tähän ryhmään kuuluvista työssäkävistä voi olla koulutustaan vastaamattomissa (osa-aikaisissa) töissä, jolloin työn vaatimukset eivät vastaa yksilön osaamista. Myös negatiivisen ristiriidan – työkyvyn ongelmia, mutta työssä – määrittelyyn liittyy ongelmia. Osa työkykynsä rajoittuneeksi arvioivista työssäkävistä voi olla osatyökykyisiä, joiden työtehtäviä on räätälöity ja näin mahdollistettu heidän työssä jaksamisensa. Tällöin työkyvyn ja työssäkäynnin välinen suhde ei välttämättä ole negatiivisesti ristiriitainen, vaan työn vaatimukset ovat räätälöinnin myötä tasapainossa työntekijän voimavarojen kanssa. Jätimme tarkastelun ulkopuolelle myös opiskelijat ja kotitalouttaan hoitavat, joiden osuus oli erityisesti kurdi- ja somalialaistaustaisissa ryhmissä koko väestöä suurempi. Opiskelijoiden ja kotia hoitavien työkykyisyyden tarkastelu olisi kuitenkin tärkeä jatkotutkimusaihe, vaikka siihen liittyy metodologisia haasteita (44).

Joidenkin tutkimustulosten osalta on syytä pohtia, miten tutkittavat ovat ymmärtäneet haastattelukysymykset. On esimerkiksi mahdotonta tietää, onko tutkittava ymmärtänyt kysymyksen halukkuudesta ansiotyöhön tarkoittavan nykyyhetkeä vai tulevaisuutta. Työnteon on myös saatettu ymmärtää käsittävän lasten kotihoidon. Lisäksi vastaustaipumukseen on voinut vaikuttaa sosiaalinen hyväksyttävyyden. Myös työkykyarvion kulttuurista validiteettia on syytä pohtia. Maamu-tutkimuksen traumakysymysten osalta Castaneda ym. (2012) arvioivat, että abstrakti yleis-

kysymys ei kurdi- ja somalialaistaustaisilla tavoitannut haettavaa ilmiötä yhtä hyvin kuin konkreettisesti ymmärrettävä kysymys (27). Osa työkykyrajoitteita raportoineista on saattanut arvioida työkykyään suhteessa työmarkkinakelpoisuuteensa, jolloin esimerkiksi kielitaidottomuus on saatettu kokea työkykyrajoitteeksi. Toisaalta monilapsisten perheiden äidit ovat saattaneet arvioida kodin- ja lastenhoidon työkykyrajoitteeksi, peilaten työkykyisyytään työn ja perheen yhteensovittamisen kautta. On myös relevanttia pohtia, minkälaisiin entisen kotimaan työkokemuksiin nojautuen Suomessa toistaiseksi työtä vaille olleet ovat työkykynsä arvioineet.

JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSIA

Kiinnostava jatkotutkimusaihe on työnteon halukkuuden tarkastelu pääasiallisen toiminnan eri ryhmissä, sillä havaitsimme, että huomattava osa kotia hoitavista maahanmuuttajaaideista haluaisi kokopäivätyötä. Toinen kiinnostava jatkotutkimusaihe on selvittää, mitkä tekijät selittävät työssäkävien maahanmuuttajien työkykyrajoitteita. Tämän tutkimuksen tulosten yleistettävyyden muihin maahanmuuttajaryhmiin vaatii jatkotutkimusta. Tuore Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (45) tulee mahdollistamaan myös muiden maahanmuuttajaryhmien työkyvyn ja työssäkäynnin tarkastelun.

LOPUKSI

Huomattava osa työttömistä venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista maahanmuuttajista arvioi olevansa täysin työkykyisiä ja haluaa tehdä työtä. Tämä on niin yksilön kuin yhteiskunnan resurssien tuhlaamista. Työnantajien asenteet sekä puutteet kielitaidossa ja työkokemuksessa ovat tärkeimpiä työkykyisten työttömien kokemuksia työllistymisestä. Osalle maahanmuuttajista työkyvyn ongelmat ovat esteenä työssä jaksamiselle ja työmarkkinoihin osallistumiselle. Nämä maahanmuuttajat tarvitsevat työllistymiseen ja työssä jaksamiseen kokonaisvaltaista tukea. Työllistymisellä on merkitystä sekä yksilön terveydelle ja hyvinvoinnille että kansantaloudelle.

KIITOKSET

Tutkimusta on tuettu kansanterveyden tohtoriottohoitajan (DPPH) kautta.

KIRJOITTAJEN KONTRIBUUTIOT

Shadia Rask on kehittänyt tutkimusidean, toteuttanut tilastolliset analyysit ja kirjoittanut käsikir-

joituksen ensimmäisen version. Anu Castaneda ja Seppo Koskinen ovat ohjanneet tutkimuksen toteutusta. Tommi Härkänen on avustanut tilastolisten analyysien suunnittelussa ja toteutuksessa. Päivikki Koponen on antanut menetelmiin liittyvää erityisosaamista. Barbara Bergbom, Minna

Toivanen ja Raija Gould ovat antaneet työkykyyn liittyvää erityisosaamista. Kaikki kirjoittajat ovat osallistuneet tulosten tulkintaan ja käsikirjoitusluonnosten kommentointiin. Kaikki kirjoittajat ovat lukeneet ja hyväksyneet lopullisen käsikirjoituksen.

Rask S, Castaneda AE, Härkänen T, Koponen P, Bergbom B, Toivanen M, Gould R, Koskinen S. Most unemployed migrants are able and willing to work

Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2016;53: 3–17

Migrants in Finland are on average young and have good work ability. Still, the unemployment rate of migrants is high compared to the general population. We examined the association between work ability and employment status in Russian, Somali and Kurdish origin populations compared to the general Finnish population. We used data from the Finnish Migrant Health and Well-being Study (Maamu, 2010–12) and the Finnish Health 2011 Survey.

Most unemployed migrants of Russian, Somali and Kurdish origin perceived their work ability to be good and were willing to work. High

basic education and lengthy time lived in Finland were associated with good work ability and being employed. Most non-employed migrants of Russian, Somali and Kurdish origin would want full-time employment. The most important perceived obstacles to employment were the attitudes of employers as well as deficiencies in language skills, education and work experience. The migrant population, of whom a great number are willing and able to work, provides a good opportunity to improve the employment rate and dependency ratio in Finland.

KIRJALLISUUS

- (1) Ilmarinen J. Work ability - a comprehensive concept for occupational health research and prevention. *Scand J Work Environ Health* 2009;35:1–5.
- (2) Gould R, Ilmarinen J, Järvisalo J, Koskinen S (toim.) Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: ETK, Kela, KTL, TTL; 2006.
- (3) Sisäasiainministeriö. Maahanmuuton vuosikatsaus 2012. Helsinki: Sisäasiainministeriö; 2013.
- (4) Eronen A, Härmälä V, Jauhiainen S, Karikallio H, Karinen R, Kosunen A, Laamanen JP, Lahtinen M. Maahanmuuttajien työllistyminen - taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 6. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö; 2014.
- (5) Sisäministeriö. Valtioneuvoston periaatepäätös Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiasta. Helsinki: Sisäministeriö; 2013.
- (6) Bergbom B, Väänänen A, Toivanen M, Koskinen S. Työkyky. Kirjassa: Castaneda AE, Rask S, Koponen P, Mölsä M, Koskinen S (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 61. Helsinki: THL; 2012, 208–212.
- (7) Koponen P, Bergbom B, Castaneda AE, Koskinen S, Martelin T. Koettu terveys, työkyky, sairauspoissaolot ja työtapatuimat. Kirjassa: Toivanen M, Väänänen A, Airila A. (toim.) Venäläis-, kurdi- ja somalialaistaustaisten työ ja terveys Suomessa - samankaltaisuudet ja erot kantaväestöön. Helsinki: Työterveyslaitos; 2013, 108–116.
- (8) Martelin T, Sainio P, Koskinen S, Gould R. Työkyky väestön osaryhmissä. Työkyvyn vaihtelu pääasiallisen toiminnan ja ammattiaseman mukaan. Kirjassa: Gould R, Ilmarinen J, Järvisalo J, Koskinen S. (toim.) Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: ETK, Kela, KTL, TTL; 2006, 75–81.
- (9) Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 7.12.2014. http://www.stat.fi/til/tyti/tyti_2012-11-05_men_002.html
- (10) Linnanmäki-Koskela S. Maahanmuuttajien työmarkkinaintegraatio: Vuosina 1989–93 Suomeen muuttaneiden tarkastelua vuoteen 2007 asti. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2. Helsinki: Helsingin kaupunki; 2010.
- (11) Karinen R. Maahanmuuttajien työllistymisen esteet – kohti ennakoivaa ja vaikuttavaa verkostotyötä. Sisäasiainministeriön julkaisuja 13. Helsinki: Sisäasiainministeriö; 2011.

- (12) Kyhä H. Koulutetut maahanmuuttajat työmarkkinoilla: tutkimus korkeakoulututkimuksen suorittaneiden maahanmuuttajien työllistymisestä ja työurien alusta Suomessa. Turun yliopiston julkaisuja C 321. Turku: Turun yliopisto; 2011.
- (13) Castaneda AE, Rask S, Koponen P, Mölsä M, Koskinen S. (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 61. Helsinki: THL; 2012.
- (14) Koskinen S, Lundqvist A, Ristiluoma N. (toim.) Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 68. Helsinki: THL; 2012.
- (15) Aromaa A, Koskinen S. (toim.) Terveys ja toimintakyky Suomessa. Terveys 2000 -tutkimuksen perustulokset. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B3. Helsinki: Kansanterveyslaitos; 2002.
- (16) Aromaa A, Heliövaara M, Impivaara O, Knekt P, Maatela J, Joukamaa M, Klaukka T, Lehtinen V, Melkas T, Mälikä E, Nyman K, Paunio I, Reunanen A, Sievers K, Kalimo E, Kallio V. Terveys, toimintakyky ja hoidontarve Suomessa. Mini-Suomi-terveystutkimuksen perustulokset. Kansaneläkelaitoksen julkaisuja AL 32. Helsinki: Kansaneläkelaitos; 1989.
- (17) Toivanen M, Väänänen A, Airila A. (toim.) Venäläis-, kurdi- ja somalialaistaustaisten työ ja terveys Suomessa - samankaltaisuudet ja erot kantaväestöön. Helsinki: Työterveyslaitos; 2013.
- (18) Härkänen T. Otos ja katoanalyysi. Kirjassa: Castaneda AE, Rask S, Koponen P, Mölsä M, Koskinen S. (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 61. Helsinki: THL; 2012.
- (19) Robins J, Rotnitzky A, Zhao L. Estimation of regression coefficients when some regressors are not always observed. *J Amer Statist Assoc* 1994; 89(427): 846–866.
- (20) Graubard BI, Korn EL. Predictive margins with survey data. *Biometrics* 1999;55:652–9.
- (21) Johansson B, Helgesson M, Lundberg I, Nordquist T, Leijon O, Lindberg P, Vingård E. Work and health among immigrants and native Swedes 1990–2008: a register-based study on hospitalization for common potentially work-related disorders, disability pension and mortality. *BMC Public Health* 2012;12:845–55.
- (22) Holm P, Hopponen A, Lahtinen M. Maahanmuuttajien työkyky 2008. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja 210. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos; 2008.
- (23) Koskinen S, Martelin T, Sainio P, Gould R. Työkykyyn vaikuttavat tekijät. Työkyky ja terveys. Kirjassa: Gould R, Ilmarinen J, Järvisalo J, Koskinen S. (toim.) Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: ETK, Kela, KTL, TTL; 2006, 114–134.
- (24) Nielsen SS, Krasnik A. Poorer self-perceived health among migrants and ethnic minorities versus the majority population in Europe: a systematic review. *Int J Public Health*. 2010;55:357–71.
- (25) Koskinen S, Castaneda AE, Solovieva N, Laatikainen T. Koettu terveys. Kirjassa: Castaneda AE, Rask S, Koponen P, Mölsä M, Koskinen S. (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 61. Helsinki: THL; 2012, 64–68.
- (26) Bhugra D. Migration and mental health. *Acta Psychiatr Scand* 2004;109:243–58.
- (27) Castaneda AE, Lehtisalo R, Schubert C, Halla T, Pakaslahti A, Mölsä M, Suvisaari J. Psykkiset oireet. Kirjassa: Castaneda AE, Rask S, Koponen P, Mölsä M, Koskinen S. (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 61. Helsinki: THL; 2012, 145–150.
- (28) Saloranta A. Ladun malli: vajaakuntoisten maahanmuuttajien työkyvyn kartoittamisen malli. Lahti: Lahden kaupunki; 2008.
- (29) Härkäpää K, Peltola U. (toim.) Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen ja kuntoutuksuotsaus. Majakka-Beacon -hankkeen loppuraportti. Kuntoutussäätiön työselosteita 29. Helsinki: Kuntoutussäätiö; 2005.
- (30) Snellman O, Seikkula J, Wahlström J, Kurri K. Aikuisten turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten mielen terveyden ja psyykkisten ongelmien erityispiirteet. *Sosiaalilääk Aikak* 2014;51:203–22.
- (31) Sainola-Rodriguez K, Koehn P. Turvapaikanhakijoiden ja pysyvästi Suomessa asuvien maahanmuuttajien mielen terveyteen liittyvien tarpeiden tunnistaminen. *Sosiaalilääk Aikak* 2006;43:47–59.
- (32) Rahkonen O, Talala K, Sulander T, Laaksonen M, Lahelma E, Uutela A, Prättälä R. Koettu terveys. Kirjassa Palosuo H, Koskinen S, Lahelma E, Prättälä R, Martelin T, Ostamo A, Keskimäki I, Sihto M, Talala K, Hyvönen E, Linnanmäki E. (toim.) Terveiden eriarvoisuus Suomessa. Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980–2005. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 23. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö; 2007.
- (33) Pensola T, Järviskoski A, Järvisalo J. Työttömyyden ja muiden syrjäytymisriskien yhteys työkykyyn. Kirjassa: Gould R, Ilmarinen J, Järvisalo J, Koskinen S. (toim.) Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: ETK, Kela, KTL, TTL; 2006, 223–239.

- (34) Rask S, Sainio P, Stenholm S, Vaara M, Hurnasti T. Fyysinen toimintakyky ja liikkumisen apuvälineet. Kirjassa: Castaneda AE, Rask S, Koponen P, Mölsä M, Koskinen S. (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 61. Helsinki: THL; 2012, 183–193.
- (35) Mannila S. Maahanmuuttajien terveys. Suom Lääkäril 2008;32:2509–13.
- (36) Vartia M, Airila A. Työn kuormittavuus. Kirjassa: Toivanen M, Väänänen A, Airila A. (toim.) Venäläis-, kurdi- ja somalialaistaustaisten työ ja terveys Suomessa - samankaltaisuudet ja erot kantaväestöön. Helsinki: Työterveyslaitos; 2013.
- (37) Määttä A. Työkyvytön vai työtön? Työkyvyttömyydestä aiheutuva sosiaaliturvan väliinpuotoaminen elämänkaaren eri vaiheissa. Kuntoutus 2011;1:18–28.
- (38) Tervola J, Verho J. Maahanmuuttajien sosiaaliturvan käyttö vuonna 2011. Kansaneläkelaitoksen työpapereita 64. Helsinki: Kansaneläkelaitos; 2014.
- (39) Heikkilä E, Pikkarainen M. Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa. Siirtolaisuustutkimuksia A 30. Turku: Siirtolaisuusinstituutti; 2008.
- (40) Larja L, Warius J, Sundbäck L, Liebkind K, Kandolin I, Jasinskaja-Lahti I. Discrimination in the Finnish Labor Market – An Overview and a Field Experiment on Recruitment. Publications of the Ministry of Employment and the Economy 16. Helsinki: Ministry of Employment and the Economy; 2012.
- (41) Jaakkola T. Maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt työhönnotossa ja työelämässä. Työpoliittinen tutkimus 218. Helsinki: Työministeriö; 2000.
- (42) Jasinskaja-Lahti I, Liebkind K, Vesala T. Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus; 2002.
- (43) Alatalo J. Työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvanut – keitä he ovat? Työpoliittinen Aikakauskirja 2013;3:31–38.
- (44) Gould R, Ilmarinen J, Järvisalo J, Koskinen S. Työkyvyn ulottuvuudet – yhteenvedo ja päätelmät. Kirjassa: Gould R, Ilmarinen J, Järvisalo J, Koskinen S. (toim.) Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: ETK, Kela, KTL, TTL; 2006.
- (45) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. UTH – Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus. Luettu 7.12.2014. www.thl.fi/uth

SHADIA RASK

TtM, tutkija

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

PL 30, 00271 Helsinki

ANU E CASTANEDA

PsT, tutkimuspäällikkö

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

PL 30, 00271 Helsinki

TOMMI HÄRKÄNEN

FT, dosentti, tutkimuspäällikkö

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

PL 30, 00271 Helsinki

PÄIVIKKI KOPONEN

TtT, tutkimuspäällikkö

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

PL 30, 00271 Helsinki

BARBARA BERGBOM

PsL, vanhempi asiantuntija

Työterveyslaitos (TTL)

Topeliuksenkatu 41 a A, 00250 Helsinki

MINNA TOIVANEN

KM, tutkija

Työterveyslaitos (TTL)

Topeliuksenkatu 41 a A, 00250 Helsinki

RAIJA GOULD

VTL, erikoistutkija

Eläketurvakeskus (ETK)

00065 Eläketurvakeskus

SEPPO KOSKINEN

LT, VTM, dosentti, tutkimusprofessori

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

PL 30, 00271 Helsinki